

İMAM HASAN(A.S.)'DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

<"xml encoding="UTF-8?">

İMAM HASAN(A.S.)'DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İmam Hasan(a.s)'ın Hikmet, Öğüt, Teşvik, Korkutma, İyiliği Emretme ve Kötülükten Nehyetme vb. Konularda Babası Hz. Ali (a.s) ve Başkalarının Sorularına Verdiği Cevaplar(1)
İmam Hasan aleyhi's-selâm'a "Zühd nedir?" denildi; İmam: "Takvalı olmaya rağbet etmek (ilgi göstermek) ve dünyaya gönül vermemektir." buyurdu.

"Hilim nedir?" denilince; "Öfkeyi belirtmeyip yutmak ve ken-dine hakim olmaktır." buyurdu.

"Doğruluk nedir?" denilince; "Kötülüğü iyilikle önlemektir." buyurdu.

"Şeref nedir?" diye sorulduğunda; "Akrabalara iyilik etmek ve suçlarının malî cezasına (diyete) katlanmaktır." buyurdu.

"Yiğitlik nedir?" diye sorulunca; "Sığınmış olan kimseyi (mülteciyi) savunmak, savaş meydanlarında direnmek ve zor durumlarda girişken olmaktır." buyurdu.

Ululuk nedir? denilince; "Darlıkta da olsan ihsanda bulunman ve suçu affetmendir." buyurdu.

"Mürüvvet nedir?" diye sorulunca; "Dini korumak, onur ve şahsiyetine önem vermek, yumuşak davranmak, ihsanda bulunmayı adet edinmek, hakları eda etmek ve halka sevgi göstermektir." buyurdu.

"Kerem nedir?" diye sorulunca; "Muhtaç olan kimsenin isteme-sini beklemeden ona bağışta bulunmak ve kıtlıkta yemek vermek-tir." buyurdu.

"Alçaklık nedir?" denilince; "Titiz olup, küçük kusurları büyük görmek ve değersiz şeyleri esirgemektir." buyurdu.

"Adilik nedir?" diye sorulunca; "Cimrilik ve çirkin konuş-maktır." buyurdu.

"Cömertlik nedir?" diye sorulunca; "Bolluk ve darlıkta bağışta bulunmaktır." buyurdu.

"Cimrilik nedir?" diye sorulduğunda; "Elinde olanı kendine şeref bilmek, bağışladığını da boşa gitmiş saymaktır." buyurdu.

"Kardeşlik nedir?" diye sorulunca; "Zorlukta ve bollukta yardımlaşmaktır." buyurdu.

"Korkaklık nedir?" denilince; "Dosta karşı cesur olup, düşman-dan çekinmektir." buyurdu.

"Zenginlik nedir?" diye sorulunca; "Az olsa bile, nasip ne ise ona razı olmaktır." buyurdu.

"Fakirlik nedir?" diye sorulunca; "Her şeye göz dikmektir." buyurdu.

"Cömertlik nedir?" diye sorulduğunda; "Kişinin gücü yettiği kadar, bağışta bulunmasıdır." buyurdu.

"Kerem nedir?" diye sorulunca; "Darlıkta ve bollukta himaye etmektir." buyurdu.

"Cesaret nedir?" diye sorulunca; "(Çekinmeden) rakiplerin karşısında durmaktır." buyurdu.

"Kahramanlık nedir?" denilince; "Savaşta direniş göstermek ve güçlü insanlara karşı koymaktır." buyurdu.

"Zillet nedir?" diye sorulunca; "Doğru konuşurken korkmaktır." buyurdu.

"Sertlik nedir?" diye sorulduğunda; "Kendi hükümdarına ve sana zarar vermeye gücü yeten kimseye, karşı çıkmaktır." buyurdu.

"Yücelik nedir?" diye sorulunca; "Güzel işleri yapmak ve kötü işleri terketmektir." buyurdu.

"Mutkan olmak nedir?" diye sorduklarında; "Ağır başlı olmak, yöneticilerle geçinmek ve bütün insanlardan kendini muhafaza etmektir." buyurdu.

"Şeref nedir?" diye sorulunca; "Din kardeşiyle uyum sağlamak ve komşuların (hakkını) riayet etmektir." buyurdu.

"Mahrumiyet nedir?" diye sorulunca; "Sana sunulan nasibini (hakkını) almamandır." buyurdu.

"Akılsızlık nedir?" denilince; "Alçaklara uymak ve sapıklarla arkadaş olmaktır." buyurdu.

"Konuşmada acizlik nedir?" diye sorulunca; "Konuşurken sakalla oynamak ve boğazı çok temizlemektir." buyurdu.

"Şecaat nedir?" diye sorulunca; "Rakiplerinden çekinmemek ve savaş alanında dirençli olmaktır." buyurdu.

"Külfet (kişinin kendisi için zorluk çıkarması) nedir?" diye sorulunca; "Seni ilgilendirmeyen konularda konuşmandır." buyurdu.

"Aklın azlığı nedir?" diye sorulduğunda; "Malında ahmaklık yapmak ve haysiyetini önemsememektir." buyurdu.

"Alçaklık nedir?" diye sorulunca; "Kişinin kendisini koruması ve hanımını serbest bırakmasıdır." buyurdu.

HİKMETLİ SÖZLERİ

Ey insanlar! Kim Allah'a karşı ihlaslı olur ve O'nun sözünü kılavuz edinirse, en doğru olana hidayet olur. Allah onu olgunluk yolunda muvaffak kılar ve en güzel akıbeta yönlendirir. Allah'a sığınan kimse, emniyette yaşar ve mahfuz kalır; Allah'ın düşmanı ise yardımcısız kalır ve daima korku içerisinde olur.

Çok zikir etmekle kendinizi Allah'ın azabından koruyun, takva yolunu tutarak Allah'tan korkun ve itaatle O'na yaklaşın. Zira O pek yakın ve duayı kabul edendir. Allah-u Teâla buyuruyor ki: "Kullarım senden beni sorarlarsa (bilsinler ki) ben, şüphesiz (onlara) pek yakıным. Benden isteyenin, dua ettiğinde duasını kabul ederim. Artık onlar da davetimi kabul edip bana inansınlar ki doğru yolda yürüyenler olsunlar."⁽²⁾ Öyleyse Allah'ın çağrısına icabet ederek O'na iman edin. Gerçekten Allah'ın yüceliğini bilen, büyüklük taslamaması (böbürlenmemesi) gerekir.

Çünkü O'nun yüceliğini bilenlerin yüceliği, O'na karşı tevazu etmelerindedir. Allah'ın celalini idrak edenlerin izzeti ise, O'na karşı alçalmalarında. O'nun kudretini bilenlerin (rahatı ve) selameti ise; O'na teslim olup kendilerini inkâr etmemeleri ve hidayeti bulduktan sonra sapmamalarında.

Kesin olarak bilin ki, hidayetin ne olduğunu anlamadıkça takvaya ulaşamazsınız. Kur'an'a sırt çevirenleri tanımadıkça onun ahdine sarılamazsınız. Kitabı tahrif⁽³⁾ edenleri tanımadıkça da hakkıyla onu okuyamazsınız. Bunları tanıdığınızda ancak, bid'at ve tekellüflere (din adına çıkarılan yersiz çetinliklere) vakıf olursunuz; Allah'a isnat edilen iftiraları ve (O'nun kitabında yapılan) tahrifleri görürsünüz; helak olanların da nasıl helake düştüğünü bilirsiniz. Bilgisizler sizi cehalet uçurumuna düşürmesinler!

Bunu, (Kur'ân'ın ilmini, hak ve batılın teşhisini) ehlinden isteyin. Çünkü sadece onlar, aydınlatıcı nurlar ve uyulmaya lâyık olan önderlerdir. İlim onlarla yaşar ve hayat kazanır. Cehalet de onların vasıtasıyla yok olup ortadan kalkar. Bunların hilimleri başkalarının cehaletinden,⁽⁴⁾ hikmetli sözleri susmalarının değerinden, zâhirleri batınlarından haber verir size. Onlar hakka muhalefet etmez ve onda ihtilafa da düşmezler.

Allah tarafından onlar hakkında, (geçmiş peygamberler hakkında cari olduğu gibi) bir sünnet uygu-lanmış ve bir hüküm geçmiştir. (Yani onların geleceği bir ilahî sünnet ve hüküm olarak önceki peygamberlere bildirilmiştir.) Bunda, öğüt alanlar için bir hatırlatma vardır. Bu sözleri duyarken onu anlamak ve riayet etmek için kavrayın; nakil ve rivayet etmek için ezberlemeyin. Çünkü kitabı rivayet edenler çoktur; fakat ona riayet edenler azdır. Yardım dilenilecek yalnız Allah'tır.

KENDİSİNDEN SORULAN SORULARA VERDİĞİ CEVAPLAR(5)

Muaviye, Rum kayserinin kendisine yönelttiği soruları Hazret-i Ali aleyhi's-selâm'dan öğrenmek için, değişik kıyafetli bir adamı Küfe'ye gönderdi. Adam Küfe'ye girip, Hazret-i Ali aleyhi's-selâm'ın huzuruna vardığında, Hazret-i Ali onun yabancı olduğunu anlayıp, kendisini sorguya çekti. O adam da durumun neden ibaret olduğunu itiraf etti. Bunun üzerine Hazret-i Ali aleyhi's-selâm, şöyle buyurdu:

"Allah ciğer yiyen (Hind)in(6) oğlunu öldürsün; o ve onunla beraber olanlar ne kadar da sapıktırlar! Allah onu öldürsün; o bir cariyeye azat etti, onunla evlenseydi ne de iyi olurdu! (Islah etmek adı altında harekete geçti ama, işinin mahiyeti bozgunculuk ve fesat idi, onun için böyle bir harekete geçmeseydi daha iyi olurdu.) Benimle bu ümmetin arasında Allah hükmetsin. Peygamber'le olan yakınlığıma riayet etmediler,

yüce makamımı küçülttüler ve ömrümü zayi ettiler." Sonra: "Hasan, Hüseyin ve Muham-med'i yanıma getirin." buyurdu. Onları çağırdılar (geldiklerinde) İmam aleyhi's-selâm buyurdu ki: "Ey Şamlı kardeş! Bu iki çocuk Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alihi'nin çocuklarıdır, bu da (Muhammed-i Hanefiyye) benim oğlumdur. Sorularını dile-diğine sorabilirsin." Şamlı adam İmam Hasan aleyhi's-selâm'a işaret ederek: "Buna sormak istiyorum." dedi. Sonra sorularını sormaya başladı:

"Hak ile batılın arası ne kadardır?

Yer ile göğün arasındaki mesafe ne kadardır?

Doğu ile batının arası ne kadardır?

Ayın yüzündeki leke nedir?

Kavs-i Kuzah (gök kuşağı) nedir?

Samanyolu nedir?

Yeryüzünde yayılan ilk şey nedir?

Yeryüzünde ilk filizlenen şey nedir?

Mü'minlerin ve müşriklerin ruhlarının mesken tuttuğu (iki) çeşme hangi çeşmelerdir?

Müennes nedir?

Birbirinden daha şiddetli olan on şey nedir?"

İmam aleyhi's-selâm şöyle buyurdu: "Ey Şamlı kardeş! Hak ile batılın arasında dört parmak mesafe vardır. Gözünle gördüğün haktır; ama kulağınla çok batıl şeyler duyabilirsin. Gök ile yerin arasındaki mesafe, mazlûmun duası (icabete ulaşınca) kadar ve göz alabildiğince. Kim bundan başkasını söylerse tekzip et. Doğu ile batının arası, güneşin bir gün boyu (güneş doğduğu andan batıncaya kadar) hareket ettiği mesafe kadardır. Güneşe bir doğ-duğu sırada bakarsın, bir de batarken. Bundan başka bir şey söyle-yen kimseyi yalanla.

Samanyolu, gökdeki kümelerdir ki, Nuh aleyhi's-selâm'ın zamanında amansızca yağın yağmur da oradan kaynaklanmıştır.

Kavs-i Kuzah'a gelince; kuzah deme. Çünkü kuzah, Şeytan anlamındadır; fakat o Allah'ın kavsi ve boğulmaktan emanda olmanın işaretidir.

Ayın yüzünde görülen lekeye gelince; (İlk önce) ayın ışığı güneşin ışığı gibiydi, sonra Allah onun ışığını yok etti. Allah-u Teâla Kur'ân'da buyuruyor ki: "Sonra gecenin ayetini sildik ve gündüzün ayetini aydınlatıcı kıldık." (7) Yeryüzünde ilk yayılan şey Deles (zulmet) vadisiydi. Yeryüzünde ilk filizlenen şey, hurma ağacıdır.

Mü'minlerin ruhlarının mesken tuttuğu çeşme, "Selma" çeşme-sidir. Kâfirlerin ruhlarının yerleştiği çeşme ise "Berehut" çeşme-sidir.

Müennes, erkek veya kadın olduğu belli olmayan kişidir. Büluğa erinceye kadar beklenilir, kadın olursa göğsü belirir, erkek olursa sakalı çıkar. Bu alametler olmadığı takdirde ona, duvara idrar etmesi söylenilir. Eğer idrarı duvara yetişirse erkektir, ama eğer de-venin idrarı gibi arkaya akarsa kadındır.

Birbirinden daha şiddetli olan on şey şunlardır: Allah'ın yarattığı şiddetli şey taştır, taştan daha şiddetlisi demirdir, demirden daha şiddetli olan ateştir, ateşten daha şiddetli olan sudur, sudan daha şiddetli olan buluttur, buluttan daha şiddetli olan rüzgardır, rüzgardan da şiddetli olan

melektir, melekten de şiddetli olan ölüm meleği (Hazret-i Azrail)dir, ölüm meleğinden de şiddetli olan ölümdür, ölümden de şiddetli olan Allah'ın emridir.

Şam'lı adam: "Şehadet ederim ki sen Resulullah sallâ'llâhu aleyhi ve alih'in evladısın ve Ali de onun vasisidir." dedi. Sonra bu cevapları yazıp Muaviye'ye götürdü. O da bunu İbn-i Asfer'e (Rum melikine) gönderdi.(8) Bu cevaplar Rum melikinin eline ulaşınca; "Şehadet ederim ki bunlar Muaviye'nin sözü değildir ve bu sözler ancak nübüvvet madeninden kaynaklanmıştır." dedi.

(1)- Bu hadiste bazı sorular tekrarlanmış ve aynı soruya verilen cevapların bazısı birbirine benzemekte ve bazısı ise birbirinden farklıdır. Soruların tekrarlanmasının nedeni, bu hadisin bir hadis değil birkaç hadisten oluşmasıdır. Cevapların birbirlerinden farklı olmasının sebebi de bu tür soruların,

farklı münasebetlere göre birçok cevabının bulunmasıdır. Yerine göre o doğru cevaplardan belli birisi zikredilmiştir. Mesela, "Alçaklık nedir?" sorusunu göz önüne alalım; bu soruda yer alan alçaklık sıfatının, çeşitli belirti ve tezahürleri vardır. Cimrilik, çirkin konuşmak, namusuna sahip olmamak, alçaklığın çeşitli belirtilerinden birkaçıdır. cevap olarak bunlardan herhangi biri söylenirse doğrudur.

(2)- Bakara/186.

(3)- Bu hadiste geçen tahriften maksat, Kur'an'ın tefsir ve açıklamasında vuku bulan yanlış açıklama ve tevillerdir. Nitekim bir hadiste şöyle denilmiştir: "Onlar (Ümeyye oğulları vb.) Kur'an'ın harflerini (yazılış ve okunuşunu) korudular, ama hükümlerini tahrif ettiler." Bu tür hadislerde Kur'an'ın lafzına ait bir tahrif kastedilmemiştir.

(4)- Bu cümlelerin aslında "hilimleri ilimlerinden ve susmaları hikmetli sözlerinden haber verir" şeklinde olması muhtemeldir. Hadisin akışı bunu icap ediyor.

(5)- Uzun bir hadis olan bu hadisten burada sadece konuyla ilgili bölümlerini naklettik. (Müellif)

(6)- Hind, Muaviye'nin annesidir. Uhud savaşında Peygamber'in amcası Hamza'nın ciğerini çıkarttırıp yemeye kalkışmıştı.

(7)- İsrâ/12.

(8)- İbn-i Asfer, sarı adamın oğlu demektir. Cedleri olan Rum ibn-i Ays ibn-i İshak İbn-i İbrahim sarı olduğu için Rumlara sarının oğulları denilmiştir